

BJÖRN WESSMAN

Alla landskap

av Britte Montigny

Efter vårens stora, retrospektiva utställning på Prins Eugens Waldemars Udde, där tiotusentals besökare kunde ge sig ut på visuella vandringar i Björn Wessmans sällsamma, färgskimrande landskap, är han nu – för sjätte gången - tillbaka på Konsthallen Hishult. En mindre utställning i jämförelse med Waldemars Udde men med knappa trettioåret verk ändå omfattande nog för att återspegla det som är kärnan i hans konstnärskap: färgernas magi som lyfter varje målning till en egen nivå i konstens universum.

Det är palettens mest lysande färger det handlar om. Slagkraftigt gult och orange som ytterligare förstärks med komplementfärgerna lila och blått. Rött får spela mot grönt. Milt blått, vitt och blekt grått står som välavvägda kontraster till allt det intensiva. Färgerna hade kunnat komponeras till nonfigurativa symfonier á la en Kandinsky från tidigt 1910-tal, men används i stället för att gestalta landskap, i varje fall en sorts landskap. I brist på bättre kallas Björn Wessman "landscapsmålare", en beteckning som jag dock upplever som både ytlig och vilseledande även om hans oftast stora målningar rymmer allt som förväntas av en landskapsmålning: här finns himlar, berg och vatten, träd och växter. Blommor, slätter, dalgångar och raviner. Men. Ett viktigt men. Det är inte porträttlandskap det handlar om. Björn Wessman skissar inte efter naturen och sätter heller inte upp sitt staffli utomhus med ett visst motiv för ögonen. Inte heller är landskapen påhittade. På en gång verkliga och överkliga har de komponerats av minnen av otaliga resor och lika otaliga möten med skilda landskap.

Björn Wessman är en hängiven resenärer. Inte globetrotter (säger han själv) men som resenär färdas han fritt till jordens alla hörn och helst till så avlägsna och svårtillgängliga hörn som möjligt vare sig dessa nu finns i Sydafrika eller någonstans i de svenska lappmarkerna. Väl på plats vandrar han milsvitt omkring. Samlar i minnet - och ibland med kamerans hjälp - intryck av landskapsformationer, växt- och trädstrukturer, färger. För första gången, mig veterligt, visar han nu hur han ibland, men inte alltid, går till väga när han bygger upp sina landskap. Här och där i Konsthallen hänger ett antal mindre verk som vid närmare betraktande visar sig bestå av collage hopklippta landskapsfotografier. Med saxens hjälp har han förvandlat fotografierna till pusselbitar som det går att skapa nya bilder av. Så smyger sig fragment av en skotsk, vildväxande rododendron in i ett landskapsutsnitt hämtat från skogarna i Hishultstrakten; en damm från rododendronparken på ön i Stockholms skärgård ses återspegla himlen i ett landskap som hör hemma i en helt annan del av världen – ett förfarande som leder tankarna till David Hockney och hans på fotografier baserade omtolkningar av till exempel Grand Canyon.

Med hjälp av sax, klister, minnen och estetiska överväganden förvandlas de yttre landskapen till en slags inre, känsloladdade landskap, närbesläktade med de landskap som det sena 1800-talets franska Nabis-konstnärer skapade i trakterna av Pont Aven i Bretagne. "Nabis" är det hebreiska ordet för profeter/förkunnare. Med sina landskapsmålningar ville konstnärer som Pierre Bonnard, Paul Ranson och framför allt Paul Serusier synliggöra landskapens väsen och inneboende krafter snarare än dess exakta formationer. Landskap som i likhet med Serusiers kultförklarade Le Talisman balanserar på gränsen mellan det verkliga och det överkliga. Samma intryck förmedlar Björn Wessmans målningar där han i första hand använder färgen – främst de mättade gul/orange/röda tonerna – för att förstärka det i sig osynliga som till exempel den dallrande högsommarhettan i Sydfrankrike, eller den sagostämning som sveper in de norrländska lövskogarna i moln av skimrande gulrött när hösten signalerar vinterns ankomst. I sammanhanget mest förtrollande ter sig i mina ögon målningen Ravin från 2016. På en sommarnattsblek himmel hänger långt, långt borta en liten vit måne som får landskapet att bada i ett svalt ljus som lyfter fram de brinnande färgerna i höstlövsklädda björkar. Logiskt sett går det inte ihop. Men just bristen på logik tillför målningen en magisk dimension som understryker motivets överkliga men känsloladdade skönhet.

Målningarna (och fotocollagen) i förstugan, konsthallen och det vita rummet är främst komponerade av landskapsminnen från Sydafrika, Sydfrankrike och Lappland. I Orangeriet möter ytterligare ett motivtema: Parken. Det vill säga den framväxande rododendronparken på konstnärens paradiso i Stockholms skärgård. Här finns rakryggade tallar och mossmattor, stenhällar väderslipade till valryggar och mellan dem en damm och snår av lingon och skvattram. Därtill rododendron och inte minst azaleor som bjuder på ett överdåd av de wessmanska favoritfärgerna gul/orange/rött. Inspirerad av japanska zenträdgårdar har Björn Wessman här skapat en tredimensionell och ständigt skiftande naturmålning – en skärgårdens motsvarighet till Claude Monets Giverny och Emil Noldes blomsterängar i Seebüll. Här öppnas porten till en ny verklighet redo att utforskas av kamera, sax och klister, av penslar och en palett som lånat sina färger från parkens träd och växter. Ett måleriet helt i symbios med naturen och ändå inte.

Det är magiskt.